

Instytut Ekonomiki i Organizacji Agrobiznesu Wydziału Rolniczego
Akademii Rolniczej w Lublinie

AUGUST OSZCZYGIEL

*Analiza produktywności owiec w wybranych stadach
hodowlanych i towarowych na Lubelszczyźnie*

Sheep Productivity Analysis in Chosen Stock-Raising and Commodity Flocks
in Lublin Region

Przez wiele wieków głównym celem chowu owiec była produkcja wełny. W ostatnich dziesięcioleciach ciężar użytkowania owiec przesunął się z produkcji wełny na produkcję mięsa. Zmiana głównych kierunków użytkowania z produkcji wełny na produkcję mięsa nie wpłynęła w znaczący sposób na użytkowanie ras (4). Chów owiec powinien być rozpatrywany jako gałąź produkcji silnie zależna od powierzchni paszowej gospodarstwa (2). Owca jest zwierzęciem o najwszechstronniejszej użytkowości i najlepszej zdolności dostosowywania się do bardzo odmiennych warunków środowiskowych. Brak tradycji w spożywaniu baraniny powoduje, że w Polsce praktycznie nie istnieje rynek na mięso jagnięce i baranie oraz jego przetwory. Pogłowie owiec w naszym kraju systematycznie zmniejsza się i w czerwcu 1998 r. wynosiło tylko 452,9 tys. sztuk, co odpowiadało 14,3% stanu z r. 1986, czyli 3,2 mln sztuk (3, 5). Stąd też cel hodowli wyznacza rynek zagraniczny, stwarzając możliwości eksportu jagniąt rzeźnych do krajów Unii Europejskiej. Samowystarczalność w tych krajach w produkcji jagniąt rzeźnych spada, natomiast popyt utrzymuje się, a nawet wzrasta. Przyznawany Polsce kontyngent na eksport jagniąt do krajów Unii Europejskiej z roku na rok jest powiększany. Aby można było produkować wysokiej jakości jagnięcinę, powinno się zwrócić szczególną uwagę na doskonalenie owiec, zmierzając do podnoszenia wskaźników użytkowości

rozpłodowej oraz lepszego wykorzystania ras mięsnych i plennych. Przyczyni się to do wzrostu eksportu większej liczby jagniąt w odpowiedniej kondycji mięsnej i uzyskania wyższej ceny za 1 kg żywca (6).

MATERIAŁ I METODY

Badania przeprowadzono w 6 gospodarstwach indywidualnych, położonych w województwie lubelskim, z których 3 prowadziły zarodową hodowlę owiec (gospodarstwa I - III) i 3 towarowy chów owiec (gospodarstwa IV - VI). Do badań wytypowano gospodarstwa, które utrzymywały powyżej 50 matek. Gospodarstwa te posiadały od 25,4 do 28 ha UR, w tym od 7,5 do 15 ha TUZ. Należy zaznaczyć, że odpowiedni obszar TUZ w tych gospodarstwach sprzyjał hodowli i chowu owiec, zapewniając odpowiednie ilości zielonki i siana łąkowego. W badanych stadach obliczono stan średnioroczny owiec oraz liczbę sztuk dużych i żywieniowych, wykorzystując współczynniki przeliczeniowe zawarte w tabelach pomocniczych do ćwiczeń z ekonomiki i organizacji produkcji zwierzęcej (1). Następnie obliczono obsadę owiec na 100 ha UR oraz produkcję wełny na 1 sztukę stanu średniorocznego i na 1 SD.

Pasze zużyte w poszczególnych stadach owiec przeliczono na jednostki zbożowe. Następnie przedstawiono produkcję towarową w jednostkach zbożowych w poszczególnych rodzajach stad owiec. Celem pracy było określenie produkcyjności wybranych stad owiec hodowlanych i towarowych na Lubelszczyźnie.

OMÓWIENIE WYNIKÓW

Gospodarstwa prowadzące zarodową hodowlę owiec posiadały wyższe stany średnioroczne oraz wyższą obsadę owiec na 100 ha UR w porównaniu z gospodarstwami prowadzącymi towarowy chów owiec (tab. 1). Z kolei gospodarstwa prowadzące towarowy chów owiec uzyskiwały średnio wyższą produkcję wełny na 1 sztukę stanu średniorocznego. W obecnej sytuacji w hodowli owiec szczególną uwagę zwraca się na plenność matek i podniesienie mięsności jagniąt. W tym celu stosuje się krzyżowanie owiec z rasami plennymi oraz mięsnymi. Zaznaczyć należy, że wyższa plenność wpływa na podwyższenie opłacalności hodowli i chowu owiec. W badanych gospodarstwach wyższą plennością matek charakteryzowały się gospodarstwa prowadzące zarodową hodowlę owiec.

W badanych gospodarstwach skarmiano głównie pasze własne. W niewielkich ilościach stosowano pasze treściwe pochodzące z zakupu. Udział ziemniaków i własnych pasz treściwych skarmianych w badanych gospodarstwach nie był uzależniony od rodzaju stada (tab. 2). Natomiast w gospodarstwach prowadzących towarowy chów owiec stosowano mniej pasz treściwych z zakupu. Zużycie pasz objętościowych suchych, tj. siana i słomy, oraz soczystych, tj. zielonek, nie było zróżnicowane w poszczególnych rodzajach stad owiec. Miernikiem określającym

Tab. 1. Charakterystyka badanych stad owiec
The characterization of investigated sheep flocks

Nr gospodarstwa	Stan średnioroczny sztuk	Obsada owiec w SD na 100 ha UR	SŻ	Produkcja wełny na		Plenność matek
				1 szt. stanu średniorocznego	1 SD	
I	164,33	63,78	21,61	3,69	37,45	1,46
II	112,40	43,41	14,77	4,15	42,37	1,39
III	211,00	74,56	26,94	3,68	38,66	1,36
Razem - średnio	487,73	60,58	63,32	3,84	39,49	1,40
IV	126,80	57,04	17,39	4,66	45,16	0,97
V	69,20	39,80	9,58	4,08	39,25	1,11
VI	85,00	28,00	11,12	5,54	56,13	1,22
Razem - średnio	281,00	41,61	38,09	4,76	46,84	1,10
Ogółem - średnio	768,73	51,09	101,41	4,30	43,17	1,25

Tab. 2. Zużycie pasz w badanych stadach owiec (JZ i %)
Fodder consumption in investigated sheep flocks (in grain units and %)

Nr gospod.	Jednostki miary	Ziemniaki	Pasze treściwe			Siano	Słoma	Zielonka	Razem	JZ/SŻ
			własne	z zakupu						
				mieszanka C	koncentrat KBC					
I	JZ	97,23	162,3	43,50	19,20	170,32	7,35	100,10	600,00	27,76
	%	16,2	27,1	7,3	3,2	28,4	1,2	16,7	100,0	-
II	JZ	39,25	132,1	30,60	14,10	132,60	7,80	234,00	590,45	39,94
	%	6,6	22,3	5,2	2,4	22,5	1,3	39,6	100,0	-
III	JZ	108,78	175,10	39,90	8,25	161,00	6,45	282,80	782,28	29,03
	%	13,9	22,3	5,1	1,1	20,6	0,8	36,2	100,0	-
Razem	JZ	245,26	469,50	114,00	41,55	463,92	21,60	616,90	1972,73	31,15
	%	12,4	23,8	5,8	2,1	23,5	1,1	31,3	100,0	-
IV	JZ	92,75	130,20	19,80	16,65	143,60	5,85	136,50	545,35	31,35
	%	17,0	23,9	3,6	3,1	26,3	1,1	25,0	100,0	-
V	JZ	27,00	59,50	15,75	9,75	72,40	4,20	100,10	288,70	30,13
	%	9,4	20,6	5,5	3,4	25,1	1,5	34,7	100,0	-
VI	JZ	48,60	99,20	19,20	8,70	118,80	5,25	130,00	249,75	38,64
	%	11,3	23,0	4,5	2,1	27,6	1,2	30,3	100,0	-
Razem	JZ	168,35	288,90	54,75	35,10	334,80	15,30	366,60	1263,80	33,17
	%	13,3	22,9	4,3	2,8	26,5	1,2	29,0	100,0	-
Ogółem	JZ	413,61	758,40	168,75	76,65	798,72	36,90	983,50	3236,53	31,91
	%	12,8	23,4	5,2	2,4	24,7	1,1	30,4	100,0	-

Tab. 3. Produkcja towarowa w badanych stadach owiec (JZ i %)
Output of goods in investigated sheep flocks (in grain units and %)

Nr gospod.	Jednostki miary	Wetna	Jagnięta rzeźne	Owce wybrakowane	Tryki hodowlane	Jarki hodowlane	Razem	JZ/ha UR
I	kg	606,4	3040,0	214,0	820,0	1080,0	-	21,72
	JZ	242,4	182,40	12,84	49,20	64,80	551,64	
	%	43,9	33,1	2,4	8,9	11,7	100,0	
II	kg	467,0	1795,5	550,0	845,0	532,0	-	16,08
	JZ	186,80	107,73	33,00	50,70	31,92	410,15	
	%	45,5	26,3	8,0	12,4	7,8	100,0	
III	kg	778,0	2992,0	1605,0	1512,0	1050,0	-	27,43
	JZ	311,20	179,52	96,30	90,72	63,0	740,74	
	%	42,0	24,2	13,0	12,2	8,5	100,0	
Razem	JZ	740,40	469,65	142,14	190,62	159,72	1702,53	21,85
	%	43,5	27,6	8,3	11,2	9,4	100,0	
IV	kg	588,0	2720,0	550,0	-	-	-	19,80
	JZ	235,2	167,40	33,00	-	-	435,60	
	%	64,0	38,4	7,6	-	-	100,0	
V	kg	283,0	1855,0	50,0	-	-	-	8,12
	JZ	113,2	111,30	3,00	-	-	227,50	
	%	49,8	48,9	1,3	-	-	100,0	
VI	kg	471,0	2660,0	-	-	-	-	13,13
	JZ	188,4	159,60	-	-	-	348,0	
	%	54,1	45,9	-	-	-	100,0	
Razem	JZ	536,80	438,3	36,00	-	-	1011,10	13,21
	%	53,1	43,3	3,6	-	-	100,0	
Ogółem	JZ	1277,20	907,95	178,14	190,62	159,72	2713,63	17,57
	%	47,1	33,5	6,6	7,0	5,8	100,0	

poziom żywienia owiec jest zużycie jednostek zbożowych na sztukę żywieniową. W badanych gospodarstwach nie stwierdzono nadmiernego ich zużycia, co świadczy o racjonalności skarmianych pasz.

W strukturze produkcji towarowej badanych gospodarstw (stada hodowlane i towarowe) najwyższy udział stanowiła wełna oraz jagnięta rzeźne (tab. 3). Gospodarstwa prowadzące zarodową hodowlę owiec większą uwagę zwracały na remont stada w porównaniu z gospodarstwami prowadzącymi chów towarowy owiec. Produkcja materiału hodowlanego w badanych gospodarstwach kształtowała się na zbliżonym poziomie i uzależniona była od stada podstawowego matek. Produkcja towarowa wyrażona w JZ/ha UR wyższa była w gospodarstwach prowadzących zarodową hodowlę owiec, co świadczy o wyższej intensywności produkcji owczarskiej w tych gospodarstwach. Gospodarstwa prowadzące towarowy chów owiec uzyskiwały średnio o około 8 JZ/ha UR niższą produkcję niż gospodarstwa prowadzące hodowlę zarodową (tab. 3).

WNIOSKI

1. Gospodarstwa prowadzące zarodową hodowlę owiec charakteryzowała wyższa obsada owiec na 100 ha UR, natomiast gospodarstwa prowadzące towarowy chów owiec uzyskiwały wyższą produkcję wełny od 1 sztuki stanu średniorocznego.

2. Gospodarstwa prowadzące zarodową hodowlę owiec cechowały się wyższą plennością matek, co wskazuje na wyższą ich wartość genetyczną.

3. W badanych gospodarstwach w strukturze produkcji towarowej najwyższy udział stanowiła wełna i żywiec jagnięcy niezależnie od rodzaju stada.

4. Przeprowadzona analiza produkcyjności owiec wykazała, że gospodarstwa prowadzące zarodową hodowlę owiec uzyskiwały wyższą produkcję towarową wyrażoną w JZ/ha UR w porównaniu z gospodarstwami prowadzącymi towarowy chów owiec.

PIŚMIENNICTWO

1. Bis K., Kot Z.: Tabele pomocnicze do ćwiczeń z ekonomiki i organizacji produkcji zwierzęcej. Lublin 1983.
2. Oszczygieł A.: Efektywność chowu owiec w gospodarstwach indywidualnych przy zróżnicowanych systemach żywienia. Ann. Univ. Mariae Curie-Skłodowska, sectio EE, vol. 9, Lublin 1991.
3. Produkcja zwierzęca w Polsce i w Unii Europejskiej w liczbach. Fundacja Programów Pomocy Dla Rolnictwa, Warszawa 1998.
4. Reich E., Zeddes J.: Wprowadzenie do ekonomiki i organizacji gospodarstw rolnych. Poznań 1995.

5. Rynek Mięsa, 15/1998.

6. Trz y b i ń s k a D.: Ekonomiczne uwarunkowania produkcji owczarskiej w Polsce. Przegl. Hod., 6, 1998.

SUMMARY

The investigations were carried out in 6 farms where three of them kept sheep for breeding purposes and three farms kept sheep for goods.

The first three ones were characterized by a higher stock on 100 ha of rural areas but the farms which kept sheep for goods were characterized by higher wool effectiveness from 1 head of medium-year population.

The consumption of both bulky watery and dry foods was not differentiated in the given flock types.

In the output of goods structure, the share of wool and lambs was the highest one. Output of goods marked in grain units on ha of rural areas was higher at the farms which kept sheep for breeding purposes and it testifies to higher production intensity in these flocks.